ԹԻՒ 398 Զ. ՏԱՐԻ Ը. ՇԲԱԹ **1874** 20 ՅՈՒԼԻՍ ՇԱԲԱԹ

Մամլոյ իւրաքանչիւր շրջանը՝ 52 օրինակ է։
Տարադրութեան տեղն է Պոլիս, Զինճիրլի—խան վերի յարկ թիւ 18։
Դուրս երթալեք թերթից փոստայի ծախքը առնողին վրայ է։

Շրջանին գինը դահեկան կանխիկ	60
Կէսաշրջանը » »	30
Մէկ թիւը՝ փարայ	80
Փոխանցման տոկոսն է դահեկան	2

ՊՆԱԿԱԼԷԶԸ, ԱԽԼԱԳԸ ՊՕՂՈՒԳԸ

ԵՒ

ՕՐԹԱՎԱԽԸՎԻՆ

Ազգային թերթերու հրապարակին վրայ Պնակալէզ մը և Ախլագը պօղուգ մը ունէինք, Օրթավախըվի մ՚ալ ելաւ։

Պնակալէզին և Ախլագը պօղուգին խմբագիրները յայտնի են. ճանչցուցնելու հարկ չըկայ։

Իսկ Օրթավախըվին խմբագիր է առատուն կանուխ ելլողը, ուստի և անոր վերջին խմբագիրները կը դտնուին Խրիմեանն և Սրբուանձտեանը։

Պնակալէզ, Ախլագը պօղուգ և Օրթավախըվի. ասոնք երեքը մէկ բերան վերջին օրերս բան գործ ըրած են իրենց՝

Ս. Պատրիարքը նախատել,
Քաղ. ժողովը անուանարկել,
Կրօն. ժողովը վատահատրաւել,
Ընդհ. ժողովը թշնամանել,
Խռովութիւն յարուցանել,
Անիշխանութիւնը քաջալերել,
Ամէն օրինաւորութեան դէմ գալ,
Ամէն ապօրինաւորութիւն ջատագովել.

Եւ վերջապէս ամէն կեղծիք, ամէն խաբէութիւն, ամէն ստութիւն գործելով ու խօսելով, ինչ որ բարի է, ինչ որ օգտակար է, ինչ որ յառաջադիմական է սև գոյներով ներկել, և չարն ու վնասակարն ու յետադիմականը գովաբանել, ասոնց ամէնով միմիայն նպատակ ունենալով Սահմանադրութեան բարձումը։

Ասոնք անցեալ Յուլիս 31ի և Օգոստոս 24ի և Սեպտեմբեր 28ի «ԷՒԿՅՈՒՆԻՆԸ» պաշտպանեցին, հիմա ալ ելեր են Յուլիս 3ի «ԷՒԿՅՈՒՆԻՆԸ» կը պաշտպանեն, որպէս բացարձակապէս կ՚ապացուցանեն թէ իրենք և իրենց պաշտած կողմնակցութեան վերաբերող և իրենց մէջ երկրպագեալ անձինք՝ մասնակից հեղինակ կամ խրախուսիչ գտնուած են այդ սրիկայութեանց, յայտնի կամ գաղտնի ուղղակի կամ անուղղակի, եթէ ոչ գործով, գէթ խորհրդով, ինչպէս և իրենք բաներ։

Վարչութեան մը համար այսպիսի վիճակ մը անտանելի է։

Յուլիս 31 ին Քաղաքական ժողովը ձեծ կերաւ քանի մը սրիկաներէ, Խրիմեանի ներկայութեանը առանց անմիջապէս պատժուելու։

Օգոստոս 24 ին քանի մը սրիկայից կամքը՝

ազգին կամայը տեղ անցուներլու օծրադրութեան փոխ ձիրձուեցաւ, դեռ մարդ չը դատապարտուեցաւ։

Սեպտեմբեր 28 ին Ընդհ. ժողովոյ դռները բռնարարուեցան, բռնաբարողները տակաւին անդատիժ մնալու պայմանաւ։

Բայց ասոնք Խրիմեանի պատրիարքութեան օրոմը ըլլալով, այդ սրիկայներուն ամենուն փոխարէն Խրիմեան դատապարտուեցաւ իբրև հեղինակ այդ ամէնուն ինչպէս և էր իսկ. և արդարև Խրիմեանի՝ պատրիարքութեան անկումը՝ սկիզբն է պատժոց Խրիմեանի. որ պատիժներուն մեացորդ մասը որ պիտի տրուէր յետ մանրամասն քննութեան յիշեալ սրիկայութեանց։

Բայց Յուլիս 3 ի Ընդհ. ժողովոյ մէջ Ս. Պատրիարքին դէմ եղած ցոյցն և Ընդհ. ժողովոյ դիւանին դէմ եղած յարձակումն և ոչ իսկ հարկ ձգեց ասոնց մանրամասն քննութեանը։

Զի ի՞նչ էր Յուլիս 3 ի դէպքը։

Անսոորագիր դիր մը կը գրուի Ս. Պատրիարքին ձեռքը անծանօթ անձի մը ձեռօք որ այս կամ այն երեսփոխանին և դիւանի անդամներէն մէկուն պաշտօնէ դադարումը կը խնդրէ եղեր։

Ս. Պատրիարքը գիրը տուողին կ'ըսէ որ այդ գրին պատասխանը դայ պատրիարքարանը իրմէ առնու։

Անծանօթ ձայներ կը բարձրանան ժողովոյ նիստի շարունակութեան միջոցին որ այդ գիրը անպատճառ և անմիջապէս ժողովին մէջ նկատողութեան առնուի։

Ս. Պատրիարքը առնել չի տար։

Դիւանին վրայ յարձակում կ'ըլլայ։

Ոչը վանուի։

Ժողովը իր նիստը կը շարունակէ։

Մարդ չի մնար որ այդ ապօրինաւոր պահանջումն ու սրիկայութիւնը չդատապարտէ, բայց Պնակալէղ, Ախլադը պօղուդ և Օրթավախբվի միայն զայն կը պաշտպանեն, և տակայն տակաւին կը ներսին իրենց թերթերուն հրատարակութիւնը շարունակել։

Կը լսենք որ Պատրիարքարանը Յանձնաժողով մը կազմուած է այդ սրիկայութեան հեղինակները գտնելու համար։

Բայց քննութիւնը անծանօթ բանի վրայ կ'ըլլայ, և ոչ յայտնի ապացուցեալ բանի մը վրայ։

Պնակալէղի, Ախլադը պօղուդի և Օրթավախբվիի, այդ նկատմամբ գրածներին միթէ բաւական ապացոյցներ չե՞ն իրենց՝ այդ սրիկայութեան կամակից գտնուելնուն։

Խրիմեանի և իր Սրուանձտեանի՝ այդ սրիկայութեան հեղինակ գտնուելուն միթէ տակաւին տարակոյս կա՞յ։

Մամուլ կը կարծէ որ Ս. Պատրիարքին դէմ եղած նախատինք մը, հիմ ունենալով իրեն ապօրինաւորութիւնը, ազգին կը վերաբերի։

Ընդհանուր ժողովոյ կամ անոր դիւանին դէմ եղած յարձակում մը ազգին կը վերաբերի։

Ս. Պատրիարք և Ընդհ. ժողով կրնային ներել այդ սրիկաներուն, եթէ այդ սրիկաներուն ըրած սրիկայութիւնը իրենց անձն դէմ ըլլար, և ոչ իրենց պաշտօնն։ Իրենց պաշտօնները իրենցը չեն, այլ ազգինն են։

Ազգը չի կրնար ներել որ քանի մը սրիկայ իրեն դէմ յարձակին։

Եւ ոչ իսկ քննութեան պէտք կայ։

Ազգին խաղաղութիւնը, ազգին բարին կը պահանջէ որ Ս. Պատրիարքը և Քաղ. ժողովը, ըսել կ'ուզենք Ազգային Գործադիր Իշխանութիւնը անմիջապէս ազգու միջոցներ ձեռք առնուն, ամէն քննութենէ առաջ Պնակալէղին, Ախլադը պօղուդին և Օրթավախբվիին թերթերը դադարեցուցեն, և անմիջապէս մէյ մը զԽրիմեան և իր Սրուանձտեան վանք մը աքսոր ղրկեն։

Այս կը պահանջէ Ազգին և ազգային իշխանութեան պատիւն ու փրկութիւնը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ազգ. Բաղ. Ժողովս նկատելով որ 30 Նոյեմբեր 1873 թուականաւ հրատարակած Պաշտօնական յայտարարութեամբն ըրած հրաւէրին հակառակ Ազգ. լրագիրներէն ոմանք կը շարունակեն տակաւին Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ, Վարչութեան և Ազգ. Երեսփոխանաց և պաշտօնէից ոմանց դէմ թշնամական և անարգական կերպով խօսիլ։

Նկատելով որ փոխանակ Ժողովուրդը սիրոյ և խաղաղութեան յորդորելու յուզիչ հրատարակութիւններով ազգին խաղաղութիւնը կը վրդովեն։

Պարտք կը համարինք ծանուցանել ներկայ ազգարարութեամբս Մեծ. խմբագրաց որ այսուհետեւ մի և նոյն ընթացքը շարունակող լրագիրը Ազգ. Վարչութեան դէմ իւր վրայ ծանր պատասխանատուութիւն առած պիտի ըլլայ, հետեւաբար Վարչութիւնն ալ պիտի պարտաւորի անոր դէմ պէտք եղած միջոցներու դիմել։

Իսկ անոնք որ Ազգային պաշտօնատարաց անձին դէմ ամբաստանութիւն ունին և դատաստան կը խնդրեն, կը հրաւիրուին իրենց ամբաստանագիրը ներկայացնել Վարչութեան և օրինական պայմանները լրացնելով դատաստանի մոնել յատկապէս կարգեալ դատական Մասնաժողովին առջեւ։

Ի Դիմաց Ազգ. Վարչութեան
Բաղ. Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
17 Յուլիս 1874 Մ. Մաղլոնեան Ս. Մատուրեան

Ազգային Բաղ. Ժողովը, սոյն պաշտօնական յայտարարութեամբ ուրիշ բան ըրած չըլլար, այլ յուլիս 17 թուականով կրկնած կըլլայ միեւնոյն բանը, ինչ որ ըսած էր ասկից առաջ Նոյեմբեր 30 ին։

Բաղ. Ժողովոյ Նոյեմբեր 30 ի պաշտօնական յայտարարութեան պատճառ տուողներն էին Պնակալէզն, Ախլաքը պօղուքը և նմանք, որ նմանը չտեսնուած կերպով յարձակեցան Երեսփոխանութեան, նախորդ Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոյ և անոնց անդամոց անձին դէմ, իրենց՝ Զչէլեան Երեսփոխան, Էլլի պէրէրէն ըրբէ էլ այլն վերնագրով յօդուածներնուն մէջ, և իբր թէ Ժողովրդեան կողմէն շինուած, իբր թէ 4000 ստորագրութիւն կրող կեղծ ու խաբէական հանրագիր մը ներկայացուցեալ։

Բաղ. Ժողովը այն ժամանակը եւս այդ կարգի թերթերուն ըսաւ, իր այն առաջին պաշտօնական յայտարարութեամբը թէ « Զը » պիտի ներեմ որ Ազգ. Երեսփոխանական » Ժողովոյ, Վարչութեան և Ազգ. Երեսփոխանաց և որ և է Պաշտօնէից դէմ թշնամական և անարգական կերպով խօսուի։ » Ազգ. պաշտօնատարաց անձին դէմ դատ » ունեցողները պէտք է որ օրինաւոր ամբաստանագրով օրինաւորապէս ներկայանան »։

Բաղ. Ժողովոյ սոյն յուլիս 17 ի պաշտօնական յայտարարութեան պատճառ տուողներն են դարձեալ Պնակալէզն, Ախլաքըպօղուքն և նմանք, որ յուլիս 5 ի Ընդհ. Ժողովոյ նիստին մէջ խռովութիւն հանելու համար թելադրեալ և Դիւանին վրայ յարձակող քանի մը սրիկայից պաշտպան կեանալով և անոնց անունը ազգ դնելով հրատարակեցին և հրատարակելու վրայ են, թէ « Ընդհ. Ժողովը իր յարգը կորսնցուցած է ազգին առջեւ պէտք է որ լուծուի » և իրենց թերթերուն մէջ Երեսփոխանաց ոմանց դէմ յայտնապէս անլուր անուանարկութիւններ հրատարակելէ ետեւ, ինչպէս առաջին անգամին, նոյնպէս և այս անգամ սկսան ձեռքի տակէ ալ անատարագիր յայտարարութիւններ հրատարակել տալ, ինչպէս է անցեալ շաբաթ օրուընէ հրատարակուիլ սկսած, քանի մը Երեսփոխանաց դէմ խիստ

անուանարկիչ և անլուր յայտարարութեամբ և անլուր հայհոյութեամբք լի, Խրիմեանի Գործակատար Պաղտ Գրիգորի յայտարարութիւնը, որուն դէմ Պէկեան և Օգսէն էֆէնտիները դատ բացած են Ոստիկանութեան դուռը, Երեսփոխանները՝ որ շաբաթը կամ երկու շաբաթը հեղ մը բաներնին գործերնին ձգելով ազգին ծառայելու համար ժողովի երթալէ զատ, իրենց այդ պաշտօնին պատճառաւ իրենց անձին դէմ եղած յարձակմանց դէմ ալ ինքզինքնին պաշտպանելու համար, շաբաթը քանի մը օր իրենց բաներնին գործերնին ձգել Ոստիկանութեան դուռը դեգերելու են հոգեր։

Բայց Քաղ. Ժողովը այս ամէն եղածներուն վրայ, իր նախորդ պաշտօնական յայտարարութիւնը գրեթէ միևնոյն բառերով երկրորդ անգամ ալ կրկնելով միայն կը բաւականանայ, ըսելով թէ, «չպիտի ներեմ «որ Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ Վարչու- «թեան և Ազգ. Երեսփոխանացոյն որեւէ պաշ- «տօնէից դէմ թշնամական և անարգական «կերպով խօսուի։ Ազգ. պաշտօնատարաց ան- «ձին դէմ դատ ունեցողները պէտք է որ «օրինաւոր ամբաստանագրով օրինաւորապէս «ներկայանան»։

Ե՞րբ արդեօք պաշտօնական յայտարարութեանց վերջը գալով, պաշտօնական գործողութեանց պիտի սկսի Քաղ. Ժողովը։

Պնակալէզին և Ախլաթը պօղուգին այն ժամանակը պաշտպանած վերոյիշեալ 4000 ստորագրութեամբ կոչուած կեղծ հանրագրութեան ներկայացուցիչներուն՝ Քաղ. Ժողովը այն ժամանակը ըսած է թէ «եթէ մասնաւոր անձանց դէմ դատ ունիք օրինաւոր ամբաստանագրով ներկայացուցէք»։

Անոնք գացին հեղ մ՚ալ չներկայացան Վարչութեան, և ահա յուլիս 5 ին Ընդհ. Ժողովոյ եկան և Ս. Պատրիարքի ձեռքը անբարոյական գիր մը տալով դարձեալ նոյն կեղծ հանրագրի վրայ պնդեցին, Ս. Պատրիարքի, Ընդհ. Ժողովոյ և անոր դիւանին դէմ յոյցեր ըրին, և դարձեալ նոյն պաշտպանութիւնը վայելել ուզան Պնակալէզին Ախլաթը պօղուգէն և նմաններէն։

Մինչև քանի՞ երրորդ անգամ ներողութիւն այս սրիկայութեանց արդեօք, միայն պաշտօնական յայտարարութեամբ պիտի բաւականանան։ Ատուած իմ, ա՞ր տեսնուած է արդեօք օրինաւոր վարչութեան մը կողմանէ այսչափ ներողամտութիւն քանի մը սրիկայից սրիկայութեանցը դէմ։

Ինչ և իցէ Մամուլ ՅՈՒԼԻՍ 17 թուականը խոշոր գրերով կարձանագրէ, և ահա կսկսի նոյն թուականէն այսինքն Յուլիս 18 էն ետեւ Պնակալէզի և Ախլաթը պօղուգի և նմանեաց գրածներուն քաղուածն հրատարակել, որով «կը ընդունին ու կանգնէն Երեսփոխանութիւնը, Վարչութիւնը Ս. Պատրիարքը և կամ որ և է Ազգային պաշտօնատար մը։

Հէրէնէալ Ռոով

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ

Ազգ. Կրօնական Ժողովը իմանալով, որ Զիլինկիրեան Յակոբ անուն անձը կը յանդգնի մերթ ընդ մերթ պսակի արարողութիւն ձեռնել Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ զաւակաց վրայ, 'ի պաշտօնէ կը յայտարարէ ներկայիս որ Կրօնական Ժողովը երբեք չ'ճանչեր այն պսակները, այլ զանոնք ալանվաներ և ապօրէն կը համարի։ և յետ այսորիկ ամենայն միջոց 'ի գործ պիտի դնէ այսօրինակ պսակեարները խուզարկելով հարկ եղածը անօրինել։

Կրօնական Ժողովը իւր այս որոշումը կը հրամայէ ընթեռնուլ յատենի Եկեղեցեաց Մայրաքաղաքիս, և հրատարակել յամենայն ազգային լրագիրս։

18 յուլիս 1874
'ի Պատր. Հայոց
Կ. Պոլիս։

'ի դիմաց Կրօն. Ժողովոյ
Ազգ. Վարչութեան
Ատենապետ Ատենապետ
Խրիմեան Հայրիկ Պ. Խրիմեան Աստուա-
Կիրսան. ՆՐ Պեհ

Ինչպէս անցեալ շաբթաւ Թաթուլ էֆէնտին անձամբ եկաւ, նոյնպէս այս անգամ Քէշիշեան յատուկ նամակաւ կը ծանուցանէ թէ ինքն ալ Յուլիս 3 ի Ընդհ. Ժողովին մէջ յուզմունք հանող խորհրդարանէն չէ, այլ իբրև ունկնդիր ներկայ գտնուեր է նոյն օրը։

Քէշիշեան էֆէնտին իբրև բժշկական դպրոցին աշակերտ կը հերքէ իր վրայ եղած այս տարաձայնութիւնը և կը մերժէ խռովարարութիւնը, ճանչնալով որ նոյն աւուր քանի մը սրիկայից հանած աղմուկը պարզապէս խռովարարութիւն է։

Երանի թէ այս խոստովանութիւնն անկեղծ ըլլար, և ոչ առ ոչի. և կարող ըլլար բռնել իր խօսքինը։

ԿԷՕՔՍՈՒՅԻ ԴԱՒԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդէ՞ր փոխեցիր հոգեւորն մարմնաւորի և փառաբանութիւնքն դատապարտութեան։

ՕՐԹԱՂԱԹՐԿԻ

Եկեղեցիները սովորութիւն ունին իրենց տօնախմբութեան օրը բարձրաստիճան եկեղեցականի մը պատարագել կուտան. բայց եկեղեցականը շաբաթ օրը չիտակ այն եկեղեցին կերթայ, կիրակի օրը կը պատարագէ և հոգեւոր քարոզ մը կուտայ և երկուշաբթի օրը իր տեղը կը դառնայ։

Յունիս 30 կիրակի օրը Գանտիլլիի եկեղեցւոյն տօնախմբութեան օրն էր, և Խրիմեան սրբազան հրաւիրուած էր պատարագել հոն, բայց նա վերոյիշեալ կերպով չը վարուեցաւ։

Յունիս 29 շաբաթ օրը փոխանակ չիտակ եկեղեցի երթալու, Կէօքսուի չայիրը գնաց, իր վանեցի մարդամէքենայից հետ հացկերոյթ մը վայելեց. հոն ներկայ էին Խրիմեան սրբազան, Սրուանձտեանց Գարեգին վարդապետ, Շիրակեան Հայրապետ, գիւղին աղաներէն ոմանք, մօտը գտնուող փաշաներուն այվազները. և այլն և այլն։

Կերած կերակուրներն էին, քիւլպաստը, էնկինար, տօլմա, փաքլավա, խուղի ֆիրուրնի և այլ և այլ անուշեղէններ. պուզլու խօշաֆ, փիլավ, գինի, և այլն։

Վկայ են Գանտիլլիի բոլոր բնակիչները, Հայ, Յոյն, Տաճիկ։

Հիմա այս հացկերոյթը մէջ կը խաղա՞յ, կրնա՞յ ծածկուիլ. հոն դարձած խօսակցութիւնները մենք հոն ներկայ գտնուող շատերէն տեղեկացանք. ի՞նչպէս կը յանդգնին հիմա ուրանալ։ Հապա հետեւեալ աւուր գրգռիչ քարոզը ո՞ւր դնենք. հաղար անգամ կրկնուած այն պոչ ները, օֆ երը, էէ-ֆ երը ի՞նչպէս կրնան ծածկել. պօշ ի Եբրեփոխանութիւնը, պօշ ի Վարչութիւնը, պօշ ի Սահմանադրութիւնը, պօլսեցիք դաւառացիները խաբելու համար հնարած են, խօսքերը կրնա՞ն պարարկուիլ.—բայց, Խրիմեան պիտի ըսէք, ի՞նչու Պատրիարքութեանը դատեն այս խօսքերը չէիր ըսեր. — ան տեղն չալբի տակ էի, չէի կրնար խօսիլ, և այս իմ խօսքեր քաղաքականապէս չեն, աւետարանէն է որ կ'ըսեմ։

Այս խօսքերը այս բառերը վկայուած և հաստատուած են. ի՞նչ երեսով ուրացութեան ելեր էք. հիմա՞ հասկցաք այդ խօսքերուն ծանրութիւնը և արդարացնելո՞ւ ելեր էք։

Այդ հացկերոյթին, այդ խօսքերուն և այդ քարոզին հետեւանքն էր Յուլիս 5 ի Ընդհ. Ժողովին մէջ հանել ուզուած չփոթութիւնը, միևնոյն մարդիկը. Սրուանձտեանց հոն, Պապօն հոն, որ լռելեայն կը քաջալերէին ուրիշները. և Հայրապետ Շիրակեանը, որ մինչեւ ցարդ ձայն հանած չունէր, նոյն օրը ձայնը չկտրեցաւ։

Ջիւլալեան եղբայրները պարապ տեղը կոկորդնին պատռտելու ելեր են, և խռպա եամասի փակցնել կուզեն հասարակաց աչքին առջեւ, արեւուն լուսին դէմ կատարուած հացկերոյթ մը և ազգային օրէնքին և իշխա-

նութեան դէմ տրուած քարոզ մը չեղած կըլլեցնել տալու համար։

Նոյն աւուր գաւառանութեան մեծութիւնը իրենց այդ հացկերոյթին գոյութիւնը ուրանալու համար թափած ճիգերնէն կրնայ չափուիլ։

ԱԶԻԶԻՑԷ ՎԱԲՈՌՆԵՐՈՒՆ ԽՈՒՄԲԱՆԵԱՆ

Լրագիրներու մէջ ամէն անգամ կը տեսնենք որ եէմիշի վաբօրներուն պէս աս խումբանիային վաբօռներուն գլուխը փորձանք չի ՄՆաց կուգայ կոր, ամենէն թեթև փոանգը բոլորովին աներեւոյթ ըլլալն է. չկայ վաբօռ մը որ ետ դարձած ատենը մէկ կողմէ կոտրած կամ տարտըղնած չըլլայ. Ովկիանոս երթալու ըլլայ, ինչ կընէ չըներ, քար մը, նաւ մը, բան մը կը գտնայ անոր կը զարնուի, մէկ կողմը կը կոտրէ անանկ կուգայ։

Ամէն տեսակ բարեկարգութիւններ ըրին օգուտ չըրաւ, քանի մը անգամ խումբանիային անունը փոխեցին, կէնէ չեղաւ, վաբօրները թամիր ըրին, կէնէ չքալեց, պօյալամիշ ըրին բարա չըրաւ, վերջապէս խումբանիան հասկցաւ որ Ցովնան մարգարէին պէս յանցանքը խաբտաններուն քովն է եղեր, ասոնք մինչև վաբօռներէն չի հանեն ծովը չի նետեն նէ, վաբօռները պէլաներէ աղատելիք չունի, հետեւաբար խումբանեան որոշում տուեր է որ այս խաբտանները մէկիկ մէկիկ քննութիւն տան մանօվռաներ ցուցնեն ու ասանկով մէջերնուն վարպետը ու աճեմին գատուին։

Մեզի հարցուելու ըլլայ նէ ասկէց աղէկ բարեկարգութիւն չըլլար, խումբանեան հիմայ գաւաճամբան, վասն զի աս աշիվատէղի խաբտաններուն մէկն ալ քննութիւն չեն կրնար տալ։

Վերջապէս Ազիզիէյի խումբանեան դուրսովներսով ամեն բանէ առաջ խաբտանները կարգին դնելու է։

Ասոնք վախկոտ մարդիկ, խայբէս մոնտալու կը վախնան կոր, մեծ վաբօռները, օճախը, չարխերը տեսնալնուն պէս դիւահար կըլլան, ինչ ընելիքնին չաշըրմիշ կընեն կոր, ասոնք առաջ մավունա, ետքը սալափուրեա, ետքը չէքտիրմէով կամաց կամաց վարժեցնելու է, մէկէն ի մէկ վաբօր ցուցնելու չի դար, հէմ իրենք կը վախնան հէմ մեզ կը վախցնեն կոր։

Հետեւեալ նամակը քոմիսիոնին չէօփ ապապասիին մէջէն գտնուած է։

Բարիզ 20 Յուլիս 1874

Մատմազէլ.

Օն պէշ սէնէ օլույոր սիզի սէվէրիմ, պու գատար զէման իչինտէ սիզտէն սէվիլմէտիկիմ իչուն նասըլ օլմուշ տա հայաթտա կէզէյորում, պուրասընա թաաճիւպ իթմէքտէյիմ։

Պէշ սէնէ տիր Բարիզէ կէլմիշիմ, կէլտիկիմ կիւնտէն պէրի պէլքի եիւզ պին մէքթուպ եազտրմ, մէքթուպլարըմըն պիրինէ օլսուն ճէվապ վէրմէյէ թէնէզզիւլ պույուրմատընըզ։

Նէ՞ տիր պու, մատմազէլ, էկէր միւրատընըզ պէնիմ գանըմա կիրմէք իսէ, պունու պիլէսինիզ քի պէն սիզին քէնտի էլինիզտէն էօլմէք արզուսունտայըմ։

Պէն քէնտի քէնտիմի էօլտիւրէմէյորում, բասթ կէլէ էօլմէք իսթէյորում. բասթ կէլմէյոր, սիզէ ինանմադ կէլմէզ. գաչ տէֆա Բէվօլվէրի աղզըմա գօյտում, ալթըսընըտա բաթլաթտըմ, հիչ պիրի ամթէչ ալմատը. օն իւչ տէֆա քէնտիմի քէօրրիւլէրտէն Ցէնա չայընա ամթտըմ, հէր տէֆասընտա պալըքճըլար քուրթարտըլար, ֆըրէնկ սիճիմի իլէ քէնտիմի ատտըմ, սիճիմ դօրտու, սէճերելի զէհիրլէր եէտիմ, ամէլ վէրտի էօլմէտիմ,... Մատմազէլ պունլար միւպալաղա տէյիլ, տէմէք քի պունտա պիր հրաչք վարտը, պու հրաչքտա պաշկա պիր չէյ օլմայըպ, իլլա սիզի պանա քրոմէթ էթմէք իչուն պահպան հրեշտակլար պէնի ստգլայօրլար։

Մատմազէլ, խաթրընդա կելի՞ր մի, Ստանպոլտա օլտուղում վագրի պիր կիւն չինկեռանէ գարբսընա ֆալա պագտըրտըք քէնտիմիղի, պիր ֆիւն տէյիլ իսէ պիր կիւն պու գըշ սէնի սէվկէճէք տէմէ՞ալ մի, իշիմէ պէն պու իւմիտ իլէ եաշայօրում, անճագ պէն նէ գատար սիղին իւղերինիղէ ջըլարրրսամ, սիղինտէ օ գատար սօհուք մաատմէլէնիզ վէ պէնի սէվմէյէ ալըշմաարղընըզ պանա բէք աճայիպ կէօրինիյօր։ Մատմազէլ, պէնի նիչին սէվմէմէլի, պէն սէվի՞լմէյէճէք ատամ մը,յըմ, վագտա՛ էօյլէ նաքըշքալը տէլիքանալը տէ,ինի՛ տամնա, քէք տէ տօքաղա ալթալարը չէ,յ տէ,ինի՛։

Հիչ խաթրընդան չը քմաղ. պիր կիւն պանա տէտինիղ քի «Նէ գատար չալըշը,յօրում քի սէնի սէվէյիմ պիր տիւրլիւ ալըշմայօրում» տէյի։ Մատմազէլ, պու լաքըրտը պանա բէք աղըր կէլմիշ տիր, օ կիւնտէն պէրի եիւրէյիմ քըրըք տըր. պէնտէ նէ՞ վար քի ալըշմայօրսընըզ։ Համա օլսուն եապանի ճանապար եավաշ վահշի պիր չէ,յ տէ,ինիմ, կէրէքտէն հայվան օլտամ պիլէ, հայվանլարատա ալըշըլըր։

Պուրատտա ֆալ պաքան գառըլար վար տըր հէր վագրի պագտըրրրում, Ֆրէնկլէր պէօյլէ չէյլերէ ինանմազլար տէրլեր ամմա ասըլ գօյուսու պուրատտըր, չօգլարընա սէնի պագտըրտըմ, մութլաքա եօլուն պանա տիւշիյօր։

Պունունլա պէրապէր հալա՛ աքլըմ ֆի,քիմ քէնտիմի թէլէֆ էթմէտէ. տիւն քէօմիւր ալարրտամ մանկալա գօյտում, գաբույու վէ բէնճիրէլէրի սըքը սըքը գաբատամ, մանկալատա աթէշի վէրտիմ, եաթտամ ույուտում, սապահտան ույանտամ պաքտամ քի էօլմէմիշիմ, պէս պէլլի ֆրէնկլ քէօմիւրիւ նաղի՛ք օլտուղունատան թէէ՛սիր իթմէտի, նէրէ՞տէ Սթանպօլուն մարսըքլարը...

Պուրաճա իշլէրիմի սըրասընա քօյտում, ինչալլահ պիր իբի այա քատար Սթանպօլա կելիրիմ. Մատմազէլ, էվվէլքի տէյիլիմ, պէն պաշգա պիր չէյ օլմուշում, պու սէֆէր մութլաք պէնի սէվէճէքսինիղ, չիւնքի այնայա պաքըյօրում քէնտիմի հիչ պիր չէյ պէնղէտէմէյօրում, պէլքի պու հալիմ թօհաֆիընըզա կելիր տէ ալըշըրսընըզ արթըք նէ հալ իսէ, կելիրսէմ էյի քէօթիւ պանա ալըշմալը, չիւնքի պէնտէ չօք չէյլերէ ալըշամ։ Մուհարէպէտէ պուրասը մուհասէրէ օլտու, պէն քի գըվրըճըք էթինտէն պաշկա էթ եէյէմէղ իքէն, պէկիր, քէօփէք, քէտի, սըչան հէր տիւրլիւսինի եէմէյէ ալըշամ։

Սիղին իշուն պէրապէր կէթիրէճէյիմ հէտիյէլէր պիր կէօրիւշտէ ալըշըլըր չէյլեր տիր, ալլահ վերէտէ պունլարա ալըշըրղընըզ կիպի, ինսանընըզը քըրըպտա պանա տա ալըշայըտընըզ։

Պու թաթլը մուհապպէթնամէլերիմի պիլիրիմ քի իւղերինիզտէ թաշրմաղսընըզ. հիչ տէյիլ իսէ ֆիստան տօլապընըզա սաքլայընըզ, բէնճիրէտէն աթմանըզը բէճա իտէրիմ։

Ատիէօ, մատմազէլ, պու մէքթուպըմ քայա թաշլարընը էրիտիր, պաքալըմ սիղի նէ՞ եարար։

Ատիէօ, մատմազէլ, պու մէքթուպըմը թէքմիլ ֆամիլեանընզա օգուտընըզ, մէճլիս էտինիզտէ պունա պիր քարար վերինիզ, վէ պանա տա սօն գարարընընզը եաղընըզ քի վարօրտան քէնտիմի Ադ տէնիզէ աթայըմ տա գուրթուլայըմ։

Ամ, մատմազէլ, տէնիզ տէ պէնի գապուլ էթմէյօր, ճճապա քէնտիմի Ադ տէնիզէ մի աթսամ, Գարա տէնիզէ՞ մի. պունու տա եաղմայա ունութմայընը քի, էճէլիմ պիլէ սիղտէն օլսուն, ինչալլահ արթըգ պու տէֆա սաղլամ էօլիւրիւմ։

Իւսթիւմէ կիւլմէյին, պէօյլէ չէյլերէ կիւլմէք ֆէնա չէյ տիր։

Ատիէօ, պէնիմ իշիւն տուա էտին։

ՖՐԱՆՉԻՍԿՈՍ ՎԻՉԷՆՑԻՈՍԵԱՆ

ՇԱՐԱԳԻՐ–ՏՆՕՐԷՆ
ԴԻՈՐԴ Ց. ԱՇՎԱՋԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ց. ԳԱՎԱՖԵԱՆ

Ազգային գործոց վիճակը։

Ամա՛ն տղէկներ. օգնութեան խասէք։ Գապօի խալ եամանն է։

Այսօրուան վիճակահանութեան դուխաշ մարդիկը։

Ցնտես ազբար, ո՛ր բարով։

— Գախալ թանաշին.

— Ի՞նչ պիտի ընես.

— Ի՞նչ պիտի ընեմ Աստուած պէլան տայ, ամսականիս տեղ հին Մանգումէնը առի, ծախեմ տէ քիչ մը խարճլիս ընեմ։